

Program prilagodbe sustava državnih potpora u Republici Hrvatskoj sa sustavom državnih potpora u Europskoj zajednici

Republika Hrvatska preuzela je sklapanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Hrvatske i Europskih zajednica i njihovih država članica (Narodne novine – Međunarodni ugovori, broj 14/2001 i 14/2002, dalje: Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju) i Privremenog sporazuma o trgovinskim i s njima povezanim pitanjima između Republike Hrvatske i Europske zajednice (Narodne novine – Međunarodni ugovori, broj 15/2001, 3/2002 i 14/2002, dalje: Privremeni sporazum), obveze u pogledu uspostavljanja sustava državnih potpora sukladnog sustavu državnih potpora u Europskoj uniji.

Programom se:

- I. Ocjenjuje razina pravne usklađenosti sustava državnih potpora Republike Hrvatske i Europske zajednice;
- II. Utvrđuju temeljne obveze Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja, središnjih tijela državne uprave, tijela područne (regionalne) i lokalne samouprave, ovlaštenih pravnih osoba u provedbi sustava državnih potpora u Republici Hrvatskoj.

I. Razina pravne usklađenosti sustava državnih potpora RH i EU

Sustav državnih potpora u Europskoj Uniji temelji se na primarnim i sekundarnim pravnim izvorima kao i na sudskoj praksi Europskog suda pravde. Navedeni pravni izvori sastavni su dio *acquis communautaire*, tj. pravne stečevine Europske zajednice koju su zemlje kandidatkinje za članstvo u EU dužne preuzeti u svoje zakonodavstvo i pravni sustav. Provedbom navedenog ispunjava se obveza formalnog i pravnog usklađivanja zakonodavstva i pravnog sustava sukladno obvezama iz Privremenog sporazuma i Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sklopljenog između Republike Hrvatske i Europske zajednice.

Republika Hrvatska donijela je Zakon o državnim potporama (Narodne novine broj 47/03) koji je stupio na snagu 2. travnja 2003. i Uredbu o državnim potporama (Narodne novine broj 121/2003) koja je stupila na snagu 6. kolovoza 2003. Navedenim propisima uspostavljen je sustav državnih potpora u Republici Hrvatskoj sukladan obvezama iz članka 35. Privremenog sporazuma odnosno članka 70. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Navedenim odredbama Republika Hrvatska je u bitnome obvezna osnovati neovisno javno tijelo sa ovlastima potrebnim za odobravanje programa državnih potpora i pojedinačnih potpora te povrata državnih potpora koje su nezakonito dodijeljene; osigurati transparentnost dodjele na području državnih potpora i

dostavljati Europskoj komisiji godišnje izvješće o državnim potporama; izraditi sveobuhvatan popis postojećih programa potpora i iste uskladiti unutar četiri godine sa kriterijima za ocjenjivanje državnih potpora u Europskoj zajednici kao i osigurati da državne potpore koje narušavaju ili prijeti narušavanjem tržišnog natjecanja davanjem prednosti nekim poduzetnicima ili nekim proizvodima ne utječu na trgovinu između Europske zajednice i Republike Hrvatske, odnosno državne potpore će ocjenjivati na temelju kriterija koji proizlaze iz primjene pravila o državnim potporama iz Ugovora o osnivanju Europske zajednice i instrumenata za tumačenje koje su usvojile institucije Zajednice.

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja (dalje: Agencija) u svom djelokrugu obavlja poslove odobravanja, nadzora provedbe i povrata općih i pojedinačnih državnih potpora (područje poljoprivrede i ribarstva je izuzeto). Time je osigurano da u Republici Hrvatskoj sustav državnih potpora vodi samostalna i neovisna pravna osoba s javnim ovlastima. Agencija prikuplja, obrađuje i evidentira podatke o državnim potporama, vodi evidenciju državnih potpora i podnosi godišnje izvješće o državnim potporama Hrvatskom saboru. Na taj način je osigurana transparentnost i godišnje izvještavanje o državnim potporama. Agencija će utvrditi popis važećih programa i drugih akata kojima su odobrene ili dane opće državne potpore i predložiti Hrvatskom saboru zaključke o usklađivanju istih sa Zakonom o državnim potporama najkasnije do 1. siječnja 2006. Time je zakonski osigurano utvrđivanje važećih općih državnih potpora i njihovo usklađivanje unutar vremenski određenog roka. Zakonom i Uredbom o državnim potporama preuzeti su propisi i kriteriji Europske zajednice u dijelu državnih potpora. Na taj način su ostvarene formalne i pravne pretpostavke za provedbu Privremenog sporazuma i Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju u dijelu koji se odnosi na sustav državnih potpora.

Nezavisna stručna mišljenja na nacrt prijedloga Zakona o državnim potporama od stranih stručnjaka za državne potpore koja su dana u okviru potpore Europske komisije Ministarstvu za europske integracije u procesu usklađivanja zakonodavstva Republike Hrvatske s propisima Europske zajednice u drugoj polovici 2002. godine potvrđuju da su nacrtom Zakona o državnim potporama ispunjene obveze Republike Hrvatske iz članka 35. Privremenog sporazuma i članka 70. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Neslužbeno stručno mišljenje Europske komisije iz 2003. godine na konačni Nacrt prijedloga Zakona o državnim potporama, uz manje primjedbe, daje pozitivnu ocjenu nacrta prijedloga Zakona koji je u prevladavajućem djelu odredbi usvojen kao Zakon o državnim potporama. Nacrt stručnog mišljenje na Zakon i Uredbu o državnim potpora dano je Agenciji u travnju 2004. i od stranih stručnjaka za državne potpore koji u okviru programa CARDS pomažu Agenciji u provedbi sustava državnih potpora, u bitnome utvrđuje da postoji prostor za pravno unaprjeđenje pojedinih odredbi navedenih propisa kao i potreba da se pojedine gospodarske djelatnosti dopunski pravno uredi.

Mišljenje Europske komisije o zahtjevu Republike Hrvatske za članstvo u Europskoj uniji (*avis*), od 20 travnja 2004., navodi u dijelu koji se odnosi na zaštitu

tržišnog natjecanja da je Hrvatska tijekom 2003. poduzela značajne korake potrebne za uspostavu pravnog okvira sustava državnih potpora. Ipak, naglasak je stavljen na provedbi sustava u praksi a za što je potrebno ojačati upravne kapacitete Agencije, osigurati provedbu i unaprijediti zakonske ovlasti Agencije, provesti stručno usavršavanje subjekata uključenih u proces i raditi na ostvarenju daljnjih pretpostavki za podizanje kako razine transparentnosti podataka o državnim potporama tako i na usmjeravanja državnih potpora na oblike koji su manje štetni za zaštitu tržišnog natjecanja. Provedbom navedenog, sustav državnih potpora u Republici Hrvatskoj ostvariti će pretpostavke za punu sukladnost sa pravnom stečevinom Europske unije u području državnih potpora.

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja u dosadašnjem radu temeljem Zakona i Uredbe o državnim potporama utvrdila je da postoji normativni okvir kojim je uspostavljen sustav državnih potpora u Republici Hrvatskoj sukladan sustavu u Europske zajednice. Europska komisija je mjerodavno tijelo koje odobrava prijedloge državnih potpora i nalaže povrat državnih potpora u zemljama članicama Europske zajednice, dok je sudska zaštita u odlukama vezanim za državne potpore osigurana pri Europskom sudu pravde. Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja ima po Zakonu o državnim potporama uvjetno rečeno analognu funkciju Europskoj komisiji u pogledu odobravanja i povrata državnih potpora do punopravnog članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji, dok je sudska zaštita protiv odluka Agencije osigurana pri Upravnom sudu Republike Hrvatske.

Polazeći od toga da je sustav državnih potpora u Republici Hrvatskoj uspostavljen, da je konceptualno sukladan sustavu Europske zajednice te da će se isti sukladno razvoju pravne stečevine Europske zajednice u potrebnoj mjeri unaprijeđivati i normativno usklađivati, potrebno je staviti naglasak na nužnu provedbu sustava državnih potpora u Republici Hrvatskoj sukladno Zakonu o državnim potporama i Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju.

II. Temeljne obveze Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja, središnjih tijela državne uprave, tijela područne (regionalne) i lokalne samouprave, ovlaštenih pravnih osoba i drugih pravnih osoba koje dodjeljuju ili upravljaju državnim potporama u provedbi sustava državnih potpora u RH

Provedba Zakona o državnim potporama zahtjeva značajan stručni angažman svih subjekata uključenih u postupak dodjele državnih potpora u Republici Hrvatskoj. Nužna je stalna koordinacija davatelja državnih potpora i Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja u postupcima odobravanja prijedloga državnih potpora i u postupku usklađivanja važećih programa državnih potpora sa kriterijima iz Zakona i Uredbe o državnim potporama. Ovim programom se utvrđuju obveze svih davatelja državnih

potpora i Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja u provedbi sustava državnih potpora u Republici Hrvatskoj sukladno Zakonu o državnim potporama.

1. Evidencija državnih potpora

Evidenciju državnih potpora sukladno Zakonu vodi Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja koja izvještava putem godišnjeg izvješća o državnim potporama Hrvatski sabor. Evidencija se vodi sukladno metodologiji koju koristi Europska komisija. Agencija je dužna temeljem Zakona prikupljati, obrađivati i evidentirati podatke o državnim potporama u prvom redu kroz postupak prijave prijedloga državnih potpora i kroz izvješćivanje davatelja potpore o tijeku izvršavanja općih državnih potpora. Na taj način ostvarit će se transparentnost državnih potpora koja je temeljna značajka sustava državnih potpora u Europskoj zajednici.

Provedba: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Rok: Drugo polugodište 2004.

2. Prijava prijedloga državnih potpora

Postupak prijave prijedloga državnih potpora obavljat će se na način da ministarstva i druga tijela državne uprave odnosno jedinice lokalne i područne samouprave kao i druge pravne osobe, prije upućivanja zakonskih i drugih prijedloga koji sadrže prijedlog opće državne potpore (za unaprijed neodređene primatelje državne potpore) Vladi Republike Hrvatske, dostave prijedlog opće državne potpore Agenciji na prethodno mišljenje sukladno članku 79. Uredbe. Prijedlozi navedenih akata koji se dostave u postupak Vladi bez pozitivnog mišljenja Agencije, Vlada će vratiti sukladno Zakonu, predlagatelju na doradu.

Davatelj pojedinačne državne potpore dostavit će Agenciji prijedlog akta o odobravanju odnosno davanju državne potpore u obliku prijave prijedloga državne potpore i pratećeg obrazloženja sukladno članku 80. Uredbe. Zakonski rok propisan za rješavanje prijedloga pojedinačne državne potpore od strane Agencije je 60 dana od dana prijema potpunog prijedloga, stoga davatelj državne potpore mora voditi računa o pravovremenom pripremanju i dostavljanju prijedloga državne potpore Agenciji.

Prilikom pripreme prijedloga državne potpore potrebno je uvažiti i rukovoditi se posebice odredbama navedenim u članku 4. Uredbe. Navedeno je neophodno i radi pravovremenog pripremanja poduzetnika za poslovanje u uvjetima zajedničkog tržišta Europske unije i podizanje razine njihove realne i održive konkurentnosti.

Provedba: Središnja tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne (regionalne) i samouprave, ovlaštene pravne osobe i druge pravne osobe koje dodjeljuju ili upravljaju državnim potporama

Rok: Trajno

3. Priprema državnog proračuna

Priprema državnog proračuna, proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ili financijskog plana izvanproračunskog korisnika proračuna, je od značaja za pravodobno koordiniranje državne politike u pogledu dodjele državnih potpora za narednu godinu. Stoga je već u tom trenutku davatelj državne potpore koji namjerava uključiti prijedlog državne potpore u navedene proračune ili financijske planove, dužan takve prijedloge dostaviti do 15. lipnja tekuće godine Agenciji na odobrenje sukladno članku 81. Uredbe. Tijela nadležna za izradu nacrt proračuna i konsolidiranog proračuna države i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave temeljem Zakona o proračunu, neće uvrstiti prijedlog državne potpore u nacrt proračuna i konsolidiranog proračuna ako isti ne sadrži navedeno odobrenje Agencije. Nadalje, sukladno članku 3. Uredbe, državne potpore mogu se uvrstiti u prijedlog državnog proračuna odnosno proračuna lokalne i područne (regionalne) samouprave ukoliko ispunjavaju uvjete propisane Uredbom, za što je odgovorno tijelo nadležno za upravljanje pojedinim općim državnim potporama sukladno Uredbi.

Provedba: Središnja tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne (regionalne) i samouprave

Rok: 15. lipanj tekuće godine

4. Popis i usklađivanje važećih pravnih akata

Popis važećih programa i drugih akata kojima su odobrene ili dane državne potpore do stupanja na snagu Zakona o državnim potporama, Agencija izrađuje i dostavlja Hrvatskom saboru s prijedlogom zaključaka njihova usklađivanja do 1. siječnja 2006. godine. Za izradu popisa neophodna je suradnja državnih tijela i pravnih osoba koja upravljaju državnim potporama sa Agencijom u smislu dostave potrebnih podataka.

Agencija, središnja tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, ovlaštene pravne osobe i druge pravne osobe koje dodjeljuju ili upravljaju državnim potporama koje upravljaju državnim potporama provode usklađivanje važećih pravnih akata sukladno Programu dinamike usklađivanja postojećih državnih potpora s kriterijima iz članka 70. st. 2. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (mjera 216 Plana provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju).

Provedba: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja, središnja tijela državne uprave, tijela područne (regionalne) i lokalne samouprave, ovlaštene pravne osobe i druge pravne osobe koje dodjeljuju ili upravljaju državnim potporama.

Rok: 1. siječanj 2006.

Zaključno

Provedba sustava državnih potpora prema iskustvima Europske komisije u praćenju zemalja kandidata za članstvo u Europskoj uniji, zahtjeva odgovarajuće stručne i upravne kapacitete tijela mjerodavnog za odobravanje državnih potpora ali i davatelja državnih potpora. Potrebno je da učinci provedbe sustava državnih potpora pored izvješća o državnim potporama budu vidljivi i u praksi odnosno kroz odluke u pojedinim predmetima koji se rješavaju u postupku pred Agencijom. Time se ostvaruju potrebni pokazatelji temeljem kojih Europska komisija može pratiti provedbu sustava državnih potpora u Republici Hrvatskoj i ocjenjivati razinu prilagodbe poduzetnika pravilima tržišnog poslovanja. Agencija u postupku uspostavljanja evidencije državnih potpora i metodologije za vođenje državnih potpora kao i provedbe sustava državnih potpora u cjelini koristi usluge stručnjaka iz Europske unije kroz program CARDS koji će se odvijati prema sadašnjoj projekciji do kraja 2005. godine. Unutar navedenog programa provodi se i stručno usavršavanje subjekata uključenih u postupak dodjele državnih potpora sa naglaskom na ministarstva koja su tradicionalno najveći davatelji državnih potpora. Time se treba podići razina stručne osposobljenosti potrebna za provedbu ovog Programa i propisa u području državnih potpora. Sukladno navedenom u razdoblju od 12. svibnja 2004. do 8. srpnja 2004. održat će se pet seminara i tematskih radionica namijenjenih davateljima državnih potpora i Agenciji.

Prijedlog Zaključaka

I. Prihvaća se Program prilagodbe sustava državnih potpora u Republici Hrvatskoj sa sustavom državnih potpora u Europskoj zajednici i zadužuje Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja za objavu Programa u Narodnim novinama.

II. Provedba sustava državnih potpora je prioritetna i zahtjeva kontinuiranu suradnju svih davatelja državnih potpora s Agencijom za zaštitu tržišnog natjecanja što je uvjet za operativnu provedbu Zakona o državnim potporama odnosno provedbu preuzetih međunarodnih obveza Republike Hrvatske u području državnih potpora. Stoga se zadužuju središnja tijela državne uprave, tijela područne (regionalne) i lokalne samouprave, ovlaštene pravne osobe i Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja na provedbu ovog Programa.

III. Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja izvješćuje Vladu Republike Hrvatske o provedbi ovog Programa najmanje jedanput godišnje do 30. svibnja tekuće godine.

Klasa: 031-02/2003-01/30
Urbroj: 580-02-04-34-86
Zagreb, 15. lipnja 2004.

Predsjednica Vijeća za
zaštitu tržišnog natjecanja

Olgica Spevec